

Democràcia i govern electrònic

Mikel Barreda
José Luis Martí
Josep M. Reniu

PID_00209767

Material docent de la UOC

Mikel Barreda

Professor agregat de Ciència política de la UOC.

José Luis Martí

Professor titular de Filosofia del dret de la Universitat Pompeu Fabra.

Josep M. Reniu

Professor titular de Ciència política de la Universitat de Barcelona.

L'encàrrec i la creació d'aquest material docent han estat coordinats pel professor: Mikel Barreda (2014)

Primera edició: febrer 2014

© Mikel Barreda, José Luis Martí, Josep M. Reniu

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2014

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Introducció

Com se sap, les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) comporten canvis notables en les societats actuals. L'àmbit de la política no n'és cap excepció. La rellevància política de les TIC es constata des del moment en què faciliten un ingent volum d'informació política i ofereixen als agents polítics noves possibilitats per a l'acció política. En aquest context, hi ha molta gent que ha vist les noves tecnologies com una eina idònia per a renovar i millorar les democràcies i les seves institucions. N'hi ha prou de donar un cop d'ull a la literatura politològica dels darrers anys per a constatar les expectatives dipositades en les TIC per a afrontar alguns dels problemes que afligeixen avui les democràcies, com ara la pèrdua de confiança ciutadana en les institucions polítiques, el distanciament entre els ciutadans i els seus representants, l'elevada opacitat dels poders públics davant els ciutadans o la feble capacitat de controlar l'acció dels polítics i els governs.

Aquesta assignatura se situa en aquest nou escenari polític que marca el desenvolupament de les TIC. Els continguts s'orienten bàsicament a examinar els desafiaments i les oportunitats que donen les noves tecnologies a les institucions democràtiques i a veure com reaccionen aquestes institucions davant aquesta situació. El nom mateix de l'assignatura, *Democràcia i govern electrònic*, ja mostra l'adaptació de les institucions polítiques tradicionals a aquest nou entorn tecnològic i comunicatiu.

Si bé l'assignatura fa referència a diferents actors, institucions i processos polítics que es veuen afectats per les noves tecnologies, la democràcia es troba en el centre d'atenció. Les democràcies, poden aprofitar les TIC per a reforçar-se i perfeccionar-se? Com es pot analitzar i valorar, això? Quines iniciatives s'estan desenvolupant per a millorar, mitjançant les TIC, la qualitat de les democràcies? Aquestes són algunes de les preguntes bàsiques que discutirem al llarg del curs.

El material docent de *Democràcia i govern electrònic* està estructurat en tres mòduls. El primer s'ocupa de revisar les concepcions principals que hi ha de democràcia, partint de dos criteris fonamentals de classificació: segons el rol del ciutadà en la presa de decisions polítiques i segons l'"essència" del procés democràtic. Així mateix, exposa com les noves tecnologies ofereixen oportunitats per a acomodar els sistemes democràtics actuals a les característiques i exigències de cadascun d'aquests models de democràcia.

El segon mòdul versa sobre una qüestió relacionada amb el contingut del primer mòdul: la qualitat democràtica. Com hem apuntat abans, hi ha moltes expectatives entorn del paper de les TIC per a millorar les democràcies. Els primers apartats del mòdul dirigeixen l'atenció a la noció de *qualitat democrà-*

tica: les diverses aproximacions conceptuals i maneres d'analitzar-la empíricament, i les explicacions que es fan servir respecte als nivells de qualitat democràtica. L'apartat final se centra en una d'aquestes explicacions: la incidència de les TIC. En concret, revisa els beneficis potencials de les TIC per a millorar la qualitat democràtica que ha destacat la literatura, i també que han estat el resultat d'estudis aplicats que han abordat aquesta qüestió.

El tercer mòdul se centra en una de les expressions més clares de l'aplicació de les TIC en els processos democràtics: el vot electrònic. Després de clarificar el concepte de *vot electrònic*, en fa una valoració des de tres punts de vista (tècnic, jurídic i políticòleg) i examina els punts crítics principals que genera implementar-lo. Aquests punts crítics fan referència a qüestions com si fa augmentar o no el nivell de participació o com es garanteix la seguretat del vot electrònic.

Al final dels mòduls hi ha una tria de lectures bàsiques, que contribueixen a il·lustrar i reforçar els continguts exposats en cada mòdul. Per al desenvolupament del curs és fonamental treballar aquestes lectures. Així mateix, presentem altres referències bibliogràfiques més especialitzades, que són útils per a aprofundir en determinats continguts de l'assignatura.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Models de democràcia i noves tecnologies

José Luis Martí

1. Introducció
2. Models de democràcia segons la relació entre ciutadans i representants
3. Models de democràcia segons quin sigui el nucli essencial del procés democràtic
4. Lectures complementàries

Mòdul didàctic 2

Qualitat de la democràcia i noves tecnologies

Mikel Barreda

1. Concepte i components de la qualitat democràtica
2. El mesurament de la qualitat democràtica
3. L'explicació dels diversos nivells de qualitat democràtica
4. La influència de les noves tecnologies en la qualitat democràtica
5. Lectures complementàries

Mòdul didàctic 3

El vot electrònic

Josep M. Reniu

1. Aproximant-nos a l'objecte d'estudi
2. El vot electrònic des de la tècnica, el dret i la ciència política
3. Els principals "talons d'Aquil·les" del vot electrònic
4. Algunes consideracions finals (encara que no definitives)...
5. Lectures complementàries

Dossier de lectures

Mòdul 1

Harto de Vera, Fernando (2006). "Tipologías y modelos de democracia electrónica" [en línia]. *IDP. Revista de Internet, Derecho y Política* (núm. 2). <<http://www.uoc.edu/idp/2/dt/esp/harto.pdf>>

Martí, José Luis (2006). *La república deliberativa: Una teoría de la democracia* (pàg. 65-73). Madrid: Marcial Pons.

Martí, José Luis (2008). "Alguna precisión sobre las nuevas tecnologías y la democracia deliberativa y participativa" [en línia]. *IDP. Revista de Internet, Derecho y Política* (núm. 6). <<http://www.uoc.edu/idp/6/dt/esp/marti.pdf>>

Mòdul 2

Barreda, Mikel (2011). "La calidad de la democracia: Un análisis comparado de América Latina" [en línia]. *Política y Gobierno* (vol. 18, núm. 2, pàg. 265-295). <[http://www.politicaygobierno.cide.edu/num_anteriores/Vol_XVIII_N2_2011/03_MikelBarreda\(265-296\).pdf](http://www.politicaygobierno.cide.edu/num_anteriores/Vol_XVIII_N2_2011/03_MikelBarreda(265-296).pdf)>

Diamond, Larry; Morlino, Leonardo (2004). "The quality of democracy. An overview". *Journal of Democracy* (vol. 15, núm. 4, pàg. 20-31).

Pinilla, Vicente; Torres, Lourdes; Royo, Sonia (2010). "Is e-government leading to more accountable and transparent local governments? An overall view". *Financial Accountability and Management* (vol. 26, núm. 1, pàg. 3-20).

Prats, Joan Oriol (2005). "Nuevas tecnologías, democracia y eficiencia de las instituciones políticas" [en línia]. *Papers* (núm. 78, pàg. 151-168). <<http://www.raco.cat/index.php/Papers/article/view/40277>>

Welp, Yanina (2008). "América Latina en la era del gobierno electrónico. Análisis de la introducción de nuevas tecnologías para la mejora de la democracia y el gobierno" [en línia]. *Reforma y Democracia* (núm. 41). <<http://www.clad.org/portal/publicaciones-del-clad/revista-clad-reforma-democracia/articulos/041-junio-2008/welp>>

Mòdul 3

Barrat, Jordi (2007). “Los procesos de certificación de los sistemas electrónicos de votación” [en línia]. *Revista General de Derecho Constitucional* (núm. 4). <http://www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=400673&d=1>

Reniu, Josep Maria (2008). “Ocho dudas razonables sobre la necesidad del voto electrónico” [en línia]. *IDP. Revista de Internet, Derecho y Política* (núm. 6). <<http://www.uoc.edu/idp/6/dt/esp/reniu.pdf>>

Tula, María I. (2012). “Democracia, elecciones y nuevas tecnologías. El voto electrónico” [en línia]. *Revista Mexicana de Análisis Político* (vol. 2, núm. 1, pàg. 9-21). <<http://www.remap.ugto.mx/index.php/remap/article/view/Democracia%2C%20elecciones%20y%20nuevas%20tecnolog%C3%ADas.%20El%20voto%20electr%C3%B3nico/28>>

